

ETA

DIALEKTOLOGIA

-Atautxi ze iduizizu asitzen baldi magaragalderra batzuk
itten?

-Ongi ongi.

-Bueno.

-Nik baldimadezkit erranintzut.

Xarelan

68

-Bale.

-Bueno asitzko badakigu zu yayo ta ezi Arantzan in tzi-
ñela.

-Bai bai.

-Nolkua zen Arantza Espanako gerra asi aintzintik?

-Berdintsua uaiñ badire itxe batzuk berriyak egiñak mi-
ño lenoo bazaltxen uaiñ den bazaltxkua igual-iguala berdin-
-berdiña.

-Ordun etzen aldatu gerra ondotikan?

-Ez ez gerran ondotikan etzen aldatu gerrikan etzen izan-
du emen Arantzan bertan etzen reboluziurikan uaiñ erratzen ba-
zala etzen izandu diousere ta bueno.

-Errantzu Arantzko Arantzara etzela reboluziurikan ta orre-
la izan ordun nola biñzun Arantzko yendik gerra denbora?

-Ba gerra denbora etzun olko zera izan difentzi aundirikan
izandu bakarrikan gerrako soldaduri konboi erratzaion ordun
eramartzen astukin ta bēyakin ta burdiyakin ta altzen baza-
la emendikan Gipuzko aldera yana yanaria ta Lesakan karga-
tu ta yuaten tziren Oyartzunara Aritxuregin barna eta Endal-
tsan ere bai ibiltzen tziren ta oltzen ta gerrankodenboran
soldado tokatzaionari famili ek naiko lan izan zuten ta salsa
illak. ere badire eeta gañekun eztakit.

-Ta eritturikan bada?

-Bai bai erittuk ere bazin badire uañikan ere ee uain

ya noski eridak zittuztenak eztire ya akautire noski bai
binon baziren mutilatuk zirenak.

-Zenbat urtekin kusunun zuk gerra asitzen?

-Nik gerra asi zenin nittun amabi urte amabi urte ni-
ttunin asi zen gerra.

-Ta nola entet tzinten?

-Bueno ni tokat tzitzaidan egun artan errira yuaria man-
dauto batzuk eske ta an entet nintzen tiendako gizona arek
periodikua artzen tzun ta periodikun leitzun nola asi zen e-
ta nola pattzittuzten barrikadak ee or Beobin ta oritan ta
nola eldu ziren Iruñitikan fuerza batzuk eta extikan asi zen
gerra.

-Gerra alde batera utziz badeku lenogoko istoriurik ale-
giya zure amatxik edo atautxik bizittuko istoriurik do ola?

-Bai bai orduko istoriuk azkarki kontatzentzkiguten
guri eee gure atautxi nere atautxi nere attan atta eee
Olaj-mordakua soldado omen tzagon Estellan eeta Kar-
lista gerra denbora omen tzen ta andikan eskautu ta torri-
men tzen itxera eeta itxin auzoko emakume batek ikusiakusti
suertu ta paiteman errira yuan ta eta tormentziren Karabi-

nero pareja bat sekretariua ta alkatia Olajmordara ta Olajmordara alletu ta galdeci Mendieta. Mendieta zegoen mordara alletu ta galdeci mentzioten ya Jose zun izena nere a-tautxik ta ya itxin tzen ta ezetz etzela itxin soldado zagola erran mentzioten itxin gezurra alegiya ta hora omen tzagon gottin gordia eta al tzen bezala āngotaren attak ta amak eman omen tzioten berentzera sekretario ta alkatia ta karabinero parejari ta ek ederki berentu ta bueno siñetsi ek erranikua eta errira yuan omen tziren batere itxerikan errejistratu gabetnikan eeta axtan akaut mentzen aren soldaxka errantzuten geroztikan ezpentzun diousere izandu eeta ama berriz amatxi nere attan ama eeta oiek biartzuteninzerbattere tela do zerbatt olkua ek ttikiyak tzirelikan yuaten omen tziren mendiz O-yartzunan barna Erreenterira yuaten omen tzin konprak eitte-rra eeta an erosten men tzittuzten eben erosketak telak ta ola biar tzirenak familiko biar tzirenak ta karri re bai eta udan berriz iru neska zatten mentziren lagunak bat Albizkua bertzia Sifor battkua ta bertzia nere amatxi ori eta udan San Fermin ingurun yuaten omen tziren oñaz Iruñira ta an Plaza Castillon yartzen men tziren saltzeko eta artzen men tzittun batek gizon batek ta eramen ta zortzi amar bat egunez an lanin ari ta gero yornal hora irauzi hora berriz ere bueltan atzera tortzen omen tziren oñaz itxera ta portzikaso aratin baziyuzilikan Iruñira ar-tzen men tzuten duro bana ezbaziren saltzen ango gabappa-satzko ta ango gastua ittko eta berriz bueltan etortzko itxera ta saltzen baldimaziren berriz lana in ta yornal pixkot kartzen men tzuten ta oltzen bizitzen men tzen orduko yendia.

-Badekzu zenbattxo irauzten ote zuten?

-Eztakit nik aitz ez nun eztakit errattko ez naiz oroitzen seguraski erran tzanen tziguten miñon ez tut ez taukat burutan.

-Adittu dut lenogo tokiespres bat zatten tzuntela zatten tzela opillak eittko nola deitzen tzionten?

-Iringla iringla izattzen erratten zitzaion toki arerita an izatten genun Maira erratn tzaiona gaintikan estalkikin eta erre berriz lurko sun itten tziren ta zatt tzen lurko suin erretzko Tababo Urdiña erratten zitzaiona burne bat lemiziko arekin iraltxi erratten tzaion ta gero Artamantuela zatten tzen uker bat ingurun patzen tzena aretan patu ta buelta manez manez erre arte beriaxtan orixe itten tzen.

-Ta nondik atetzen tzunten iriña egittko ori?

-Ba irina artua eramen errotara ta an yo eta karri ta gero pasatz tzen Zetabin Zetabik izattziren izattdire uaiñ ere eta artan Fiña pasatu Zaya dena kendu ta opillak eiñ.

-Errota Arantzan zatten tzunten?

-Bai bai errotak zatt tziren e uaiñ miñon aukera obia iru iru errota zatt tziren nik bakarrikan bat bakarra izaut dut bai lanin biñon beko errotare bazeñ ta erriyin Errente-nin antxe zatt da argizko errota bueno argiyan fuertzakin itten tzuna.

-Uaiñ berriz ezta errot orik eztire eztire lanin?

-Ez errotak ya abandonat dire emen Arantzkuk in dire biñu uaiñdikan ere badira errotak diren tokiyak ta...

-Ta zertko badekzu zertko zerbatt espezialagatik do...?

-Eee espezialagatikan ez ori ek ...

-Denborakin...

-Segittutelkoz lanin ta bueno agitz ongi da egunen batin tokatko balitzake berriz ere ee gosetin bat ee do naitanaiyez egin biarra do artua yo ta opillak in biarrak ba ya zertan daon yendia ya nola imar litzaken iriñña oixen...

-Lengo tresneria sukaldeku ta uaiñkua etzen iguala zanen i-zenak ere etziren igualak zanen zuk zertaz oroitzen tzara lengua bazena ta uaiñ eztena?

-Ba ordun ordun izatt tzen izena uaiñguk ez difentik ordun izatten gu ttikiyak giñelikan argiya errattko argiyari etzen izatten gu ttikiyak giñelikan argiyik ezkenun elektrizidad unetik ez genun zatten izatt tzen petroleo petroleokin "Kinki" "Kinkin patu petroleo ta arekin itten genun argiya.

-Zer tzen "Kinki" ori?

"Kinki" zen katxarro bat ee ta kabitzen tzuna ta metxa bat zattzen tzun goiko muturrin ta metxa aretikan bueno petroleo ukitz tzun arek metxa arek ta itten tzun argiya arekin itten gunun argiya ee ta bueno gero tresnak galdez tzunun ba tresnak ordun izatten tziren ee "Neskatua" erratten tzaiona ez-paitzen kozinikan ta ez gasikan ta ez diousere ee ta "Larratza" be...lurko suk zatt-tzun "Larratza" zintzilka ta "Larratzik" betti patu olko burnezko zera bat zera bat ta aretan zartagia ta denak itten tzen al tzen bazalaxe zera yana ta eltzik lurrazkuk igual zatten tziren ta lurko-sukuk bertzekuk ere bai ee ta ekin itten tzen eltzaria ta dena su ondun eta gero txokoltia ta imar tzenin fintxigua imar tzenin do norbattentzat txokoltia do itxin artzeo do istorio pues "Txokolterak" zatten tziren eltze ttikiya bazalko batzuk ee azpiyin zatten xuzten iruna xango eta hura txokoltia bota puxkatan esniri ta hura goazatzko ibiltzen tzen eee kider luxe batkin ta beko buru xabal bat areri

erratt deitzen gionion "Morengillua" eeta ordun kostunbre aundiya zatt tzen garai etan afal ondun bertzerikan zerbattere yanta Aya ittko ta hura ittzten "Pazia" zatt tzen Tupekiya erratt tzioten hori "Yerro-Polao"do uain errat diote eta aretan itten tzen itten tzuten gure amatxi zenak ta Aya ta Ay hura azukrerik etzioten mattentzat pixkot-kin ta ori ibiltz-ko zatt-tzen iru atxaprako kider luxe bat-kin areri deitz-tzioten "Malatsa" do "Malaits".

-Bai.

-Pentsatzen dut, lenogo ez zuntela itxin do bettin do baratzin iñen bakarrik lana ño ze lan ittko toki ziren lantegik do orrela?

-Guk beti itxin inkatugu lana ezkara iñun ibilkatu lanin ta fabrikik ta olkurik etzen Arantzan ezta izandu fabrikan ee fabrika bat bakarra zen inguru ontan dentan ta nere oroitze guziyin dena "Fundiciones de Vera" ori zen bakarra bertzerik etzen emen inguru ontan eeta labrantzaz gañekun egitzen tzun pion batzuk ibiltzen tziren libre zutenak ta gero uda bidin gaztedia yuaten tzen mendira lanara ta negun itxera torri ta itxin gañekun esnia saldu eta eitt tzen gauz guziya saldu gaztain denboran gaztaña re dena saldu itten gunun dena dirutan biartziren arropak ta bueno al tzen bazaltxen oltxe bizi tzen lenoko bizimodu orixe zen emen.

-Errantzu esnia saltzen tzela zenbat beitxo zatten zintuzten?

-Zenbat beya?

-Bai.

-Onbre ez aunitz.

-Uaiñ bazaltxo do geigo do...?

-Bai izanduttugu gexigore sei-zazpi bat beitainkun biñño ola emen ezta ola bazter aundirikan ezta izankatu bei-

ñere ta orikin esnia saltzen gunun errira bi esne toki bazirén ta erriyin ittzuten bertan mantekilla ta o nata saltzen tzutzen Donostira erautt tzun autobus bat ordun tamaiñ artan zattzen astin itzittun iru biaje Donostira ta arekin bialtzen tzuten nata.

-Emen baserri ontko esnikin?

-Baserritarren denen esnikin emengo ta erri guziko esnikin tamantekilla ittzuten marka bat bakitt nola zen: "Fersa" zen bat mantekilla marka zatt zena ta bertzia berriz : "Lutzinea" itxin izena ola.

-Bueno ya ordure zanen dugu akantz-ko ta eskerrikasko atautxi gurekin egottegatik.

-Bueno eztadiousere.

-Ayo bai.

-Ayo.